

Locul guvernării corporative în contextul general de guvernare

Sunhilde CUC

Universitatea din Oradea, hectic@rdslink.ro

Governance, good governance, corporate governance, OECD Principles

Recently the terms "governance", "good governance", "corporate governance" are being increasingly used in development literature. This article tries to explain, as simply as possible, what "governance" and "good governance" means, the place of corporate governance in the world of governance and the link between good governance and corporate governance.

1. Conceptul de guvernare

Conceptul de guvernare nu este nou, el a apărut și a capatat valențe noi odată cu dezvoltarea civilizației. El poate fi întâlnit la toate nivelurile politico-administrative (global, european, național, local) dar, mai nou, și în legătură cu activitățile întreprinderilor (guvernare corporativă).

Dacă examinăm sensul cuvântului în limba latină, vom găsi că el înseamnă „navigare”, ceea ce poate fi explicat ca exprimarea metaforică a sensului pe care toți îl cunoaștem astăzi, și anume de conducere, îndrumare, găsirea celei mai bune căi de îndeplinire a obiectivelor. În greacă „guvernare” se traduce prin *Kybernein*- etimonul cuvântului cibernetică. În limba română termenul de guvernare este preluat din francezul gouverner și are sensul unanim recunoscut de „a conduce, a administra, a dirija un stat, un popor”[1]

Deci, dacă din punct de vedere etimologic termenul este relativ bine explicat, problema ridică semantică a acestuia tocmai datorită contextelor diferite în care și-a găsit întrebuințare. Din punct de vedere semantic „termenul „guvernare” cuprinde mai multe arii conceptuale și este utilizat în diverse contexte sociale, politice, economice etc. (Fig.1)

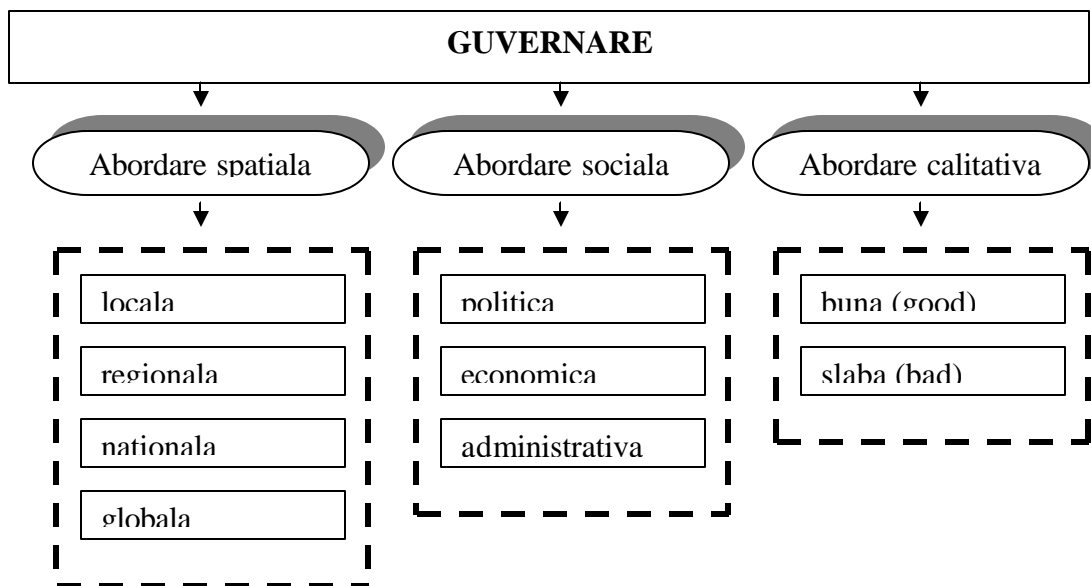

Figura1. Termenul de guvernare în diferitele contexte în care este întâlnit

Ca efect al globalizării, termenul a dobândit un înțeles mult mai complex, sintagme apropiate fiind preluate de literatura de specialitate din limba engleză. Beneficiind de traduceri mai mult sau mai puțin adecvate, astăzi termeni ca good governance, corporate governance sau chiar și mai des utilizatul global governance stârnesc dispute aprinse atât în lumea economică cât și în cea politică.(vezi Nota)

În general, acest concept definește un sistem de reglementări și structurile create în cadrul unui stat (dacă ne referim la guvernarea națională) precum și procesul de luare a deciziilor majore privind dezvoltarea viitoare a acestuia precum și modul de implementare a strategiilor adoptate. În funcție de “actorii” care participă la actul de guvernare, definițiile specifice sunt prezentate în figura 2.[2]

În perioada formării statelor naționale și a colonialismului o bună guvernare era echivalentă cu îndeplinirea obiectivelor statului național în ideea că ceea ce era bun pentru stat, respectiv popor, era automat expresia unei bune politici de guvernare. Abia după sfârșitul celui de-al doilea Război Mondial a apărut în istoria omenirii posibilitatea, pentru unii chiar necesitatea, globalizării guvernării. Aceasta s-a manifestat prin înființarea Organizației Națiunilor Unite și al altor organizații ulterioare Conferinței de la Bretton Woods: Fondul Monetar Internațional -1944, și Banca Mondială (care reprezintă un sistem bancar format din Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare -1944, Corporația Financiară Internațională -1956, Asociația Internațională pentru Dezvoltare -1960). Numărul instituțiilor care guvernează azi economia mondială este însă mult mai mare și într-o continuă creștere.

Figura 2. Complexitatea procesului de guvernare

În acest context, conceptul de guvernare capata dimensiuni noi. Guvernarea globala trebuie sa gaseasca raspunsuri la probleme din ce în ce mai complexe, începând cu problemele natiunilor foarte sarace ale lumii care se confrunta cu saracia, foamea, lipsa apei, educatia si injustitia sociala etc, pâna la problemele natiunilor bogate: coruptia, somajul, poluarea etc. Cu toate ca se au în vedere drepturile privind participarea la guvernare, în sensul strict guvernarea nu este sinonima cu dreptatea sociala sau democratia, pentru exprimarea acestor principii a aparut conceptul de „buna guvernare”

2. Buna guvernare si guvernarea corporativa

Sintagma de « buna guvernare » dateaza înca din anii 1980 fiind utilizata, la început, de organizatiile internationale financiare ca Banca Mondiala si FMI în cadrul programelor de ajutorare a tarilor în curs de dezvoltare ca „ o descriere favorabila a amestecului în treburile interne ale tarilor în dezvoltare”[3], în special în cele africane[4].

Termenul a fost utilizat apoi de catre OECD (Organizatia pentru Cooperare si Dezvoltare Economica) fiind inclus în setul de „directive” cu privire la conducerea corporatiilor în asa numitul program de guvernare corporativa. Ulterior conceptul (nu

doar sintagma) a fost preluat și s-a aplicat în domeniul administrației publice semnificatia termenului depășind aspectul calitativ dihotomic al guvernării bune/rea.[5]

Buna guvernare este un ideal dificil de atins în totalitate deoarece ea este înțeleasă ca fiind un complex de 8 caracteristici[6]:

1. **Participarea egală** atât a femeilor cât și bărbaților este un pilon cheie al bunei guvernări. Participarea poate fi directă sau indirectă, intermediată de instituții sau reprezentanți, este făcută organizat și informat. Înseamnă libertatea de asociere și expresie pe de o parte și o societate civilă organizată pe de altă parte.(Participation)
2. **Respectul față de lege** - Buna guvernare implică măsuri legale corecte care sunt impuse imparțial. (Rule of Law)
3. **Transparența** - înseamnă că deciziile luate și punerea lor în aplicare sunt realizate într-o manieră care respectă regulile. Mai înseamnă de asemenea, că informațiile sunt disponibile și ușor accesibile tuturor celor interesați, inclusiv prin canale media; (Transparency)
4. **Responsivitate.** Buna guvernare implică faptul că instituțiile încearcă să servească toți actorii interesați într-un timp rezonabil.(Responsive ness)
5. **Orientarea către consens.** Într-o societate există multe părți implicate fiecare cu puncte de vedere proprii. O bună guvernare necesită capacitate ridicată de mediere a diferitelor interese și obținerea unui consens larg în ceea ce privește binele comunității și al modului de realizare a acestui deziderat. Solicită totodată și o perspectivă pe termen lung a ceea ce este necesar pentru dezvoltarea sustenabilă și măsurile care trebuie luate pentru atingerea obiectivelor. Acest lucru poate fi realizat doar în condițiile unei bune înțelegeri a contextului cultural, istoric, social și economic al societății sau comunității date. (Consensus oriented)
6. **Echitate și incluziune** se referă la asigurarea tuturor membrilor societății a unui tratament egal, la sentimentul de apartenență la grup.(Equity and inclusiveness)
7. **Eficiența și eficacitate**- Se referă la utilizarea rațională a resurselor în procesul de guvernare. Conceptul de eficiență în contextul bunei guvernări are în vedere utilizarea rațională a resurselor naturale precum și protecția mediului (Effectiveness and efficiency).
8. **Răspunderea**- este o cerință de bază a unei bune guvernări. Nu doar instituțiile guvernamentale ci și sectorul privat și societatea civilă are datoria de a răspunde pentru acțiunile lor în fața publicului sau a părților instituționale interesate. În general, o organizație sau o instituție este responsabilă în primul rând față de cei care sunt afectați de deciziile sau acțiunile întreprinse de către aceasta.Acest principiu însă nu poate funcționa în lipsa transparenței sau a respectului față de lege. (Accountability)

Aceste caracteristici garantează ca:

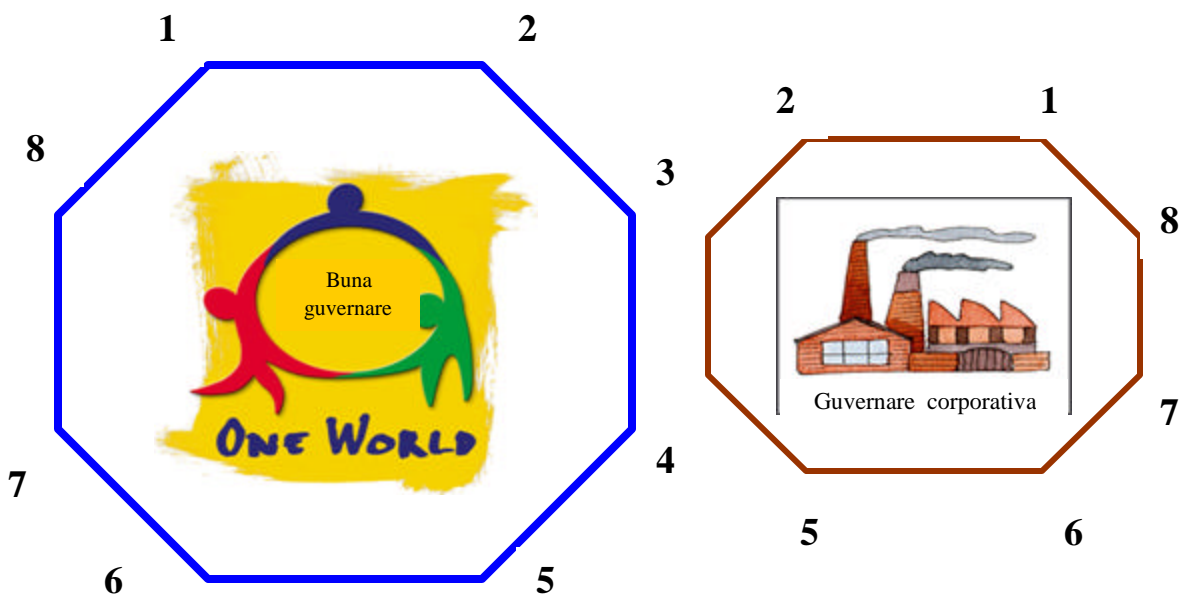
- opiniile minorităților sunt luate în considerare
- vocile celor vulnerabili sunt auzite în procesul de luare a deciziei
- corupția este minimizată

Cu toate ca conceptul este tradus din engleza, fiind considerat de catre scepticii globalizarii drept "un alt americanism", buna guvernare este un principiu important al UE. Constitutia europeana, ratificata de 13 state (dar blocata de referendumurile negative din Franta si Olanda) contine urmatorul paragraf: „Pentru a promova buna guvernare si pentru a asigura participarea societatii civile, institutiile UE își vor conduce activitatea pe cât de transparent posibil“. De asemenea, în Strategia de Securitate a UE se arata: „Cea mai buna protectie pentru securitatea noastra este o lume cu state bine guvernate. Raspândirea bunei guvernari, sustinerea reformelor politice si sociale, combaterea coruptiei si abuzurilor de putere, implementarea domniei legii si protejarea drepturilor omului sunt cele mai bune mijloace pentru a întari ordinea internationala“.

În comparatie cu principiile unei bune guvernari, principiile guvernarii corporative elaborate în 1999 de OECD si completate în 2004, dupa o larga consultare internationala sunt [7]:

1. **Asigurarea bazei pentru un cadru de guvernare corporativa efectiva.** Cadrul guvernarii corporative sa promoveze piete transparente si eficiente, sa se bazeze pe respectarea legislatiei si sa fie exprimata clar împartirea responsabilitatilor diferitelor autoritati (de decizie, de implementare, de supraveghere).
2. **Drepturile actionarilor si a functiilor cheie de proprietate.** Cadrul guvernarii corporative trebuie sa protejeze si sa faciliteze exercitarea drepturilor actionarilor.
3. **Tratamentul echitabil al actionarilor.** Cadrul guvernarii corporative trebuie sa asigure tratament echitabil pentru toti actionarii, inclusiv cei minoritari sau straini. Toti actionarii sa aiba drept de regres în cazul încalcarii drepturilor lor.
4. **Rolul partilor interesate în guvernarea corporativa.** Se refera la recunoasterea drepturilor stabile prin lege sau prin acord mutual ale partilor interesate si încurajarea unei cooperari active între companii si restul stakeholders în scopul crearii de noi locuri de munca si mentinerea unei stari de bunastare financiara.
5. **Oferirea de informatii si transparenta.** Este o cerinta esentiala care presupune oferirea de informatii corecte si la timp privind orice actiune importanta care priveste compania, incluzând aici situatia financiara, performantele, riscurile, structura de actionariat si conducerea.
6. **Responsabilitate Consiliului de Administratie.** Cadrul guvernarii corporative trebuie sa asigure prin Consiliul de Administratie ghidarea strategica a companiei, numirea si monitorizarea managementului si responsabilitatea fata de companie si actionari.

Sigur ca în ambele cazuri, principiile sunt prezentate într-o forma mult mai complexa, cu tratarea în detaliu a principalelor aspecte, lasând totusi, la latitudinea statelor, respectiv a organismelor legislative, transpunerea în practica a acestora într-o modalitate cât mai potrivita realitatii lor nationale.

1. Echitate- Drepturi egale
2. Legalitate- Cadrul legal
3. Participare- Drepturile actionarilor de a participa
4. Consens – Rolul partilor interesate
5. Responsivitate- Oferirea de informatii
6. Trasparenta
7. Responsabilitate
8. Eficienta

Figura3. Similitudinea principiilor de buna guvernare si guvernare corporativa

Figura 3 prezinta similitudinea principiilor de « buna guvernare » si « guvernare corporativa » tinând cont evident, de scara la care se refera fiecare. Principiul eficientei nu apare explicit la guvernarea corporativa, acesta considerându-se ca fiind un principiu de baza în managementul întreprinderii care are prin definitie rolul de a gestiona eficient resursele în scopul îndeplinirii obiectivelor propuse care se materializeaza în cele din urma prin obtinera de profit.

3.Concluzie

Buna guvernare se refera la acel set de practici care asigura o mai mare transparenta si o consultare a publicului. Fara buna guvernare nu exista democratie.

Buna guvernare face parte din obiectivele importante ale Uniunii Europene in ceea ce priveste democratizarea. Buna guvernare este raspunsul la criticile privind opacitatea si birocratia de care sunt acuzate inclusiv societatile europene, nu doar cele subdezvoltate, dar nu este doar un raspuns teoretic, ci si un raspuns practic, un

raspuns efectiv, prin realizarea unei capacitati de consultare rapida si mai ales eficienta cu ceea ce deja se numeste societatea civila europeana.

Asemeni bunei guvernari, guvernarea corporativa se refera la un set de practici care asigura o mai mare transparenta la nivelul întreprinderii, ca parte nemijlocita a societatii, drepturi egale ale actionarilor, luarea în calcul a partilor interesate (salariati, clienti, furnizori, institutii guvernamentale, de protectia mediului etc), responsabilizarea guvernantilor (în acest caz Consiliul de Administratie).

Nota : Disputa între Guvernul si Presedintia României cu ocazia dezbaterei legate de Strategia de securitate nationala (aprilie 2006) privind termenul de buna guvernare

Bibliografie

1. DEX, Ed. Academiei Române, Bucuretti, 1984
2. www.browngovernance.com
3. Thierfelder, B., H. Walk “ *Die Governance-Diskussion im Spiegelbild unterschiedlicher Interessen*” Nord-Süd aktuell 3/2003: pp478-486
4. Elliott P. Skinner: *African Political Cultures and the Problem of Government*. African Studies Quarterly, Vol.2, Issue <http://web.africa.ufl.edu/asq/v2/v2i3a3.htm>
5. www.olev.de/c/corporate_governance.htm
6. http://de.wikipedia.org/wiki/Good_Governance, si www.unescap.org/huset/gg/governance.htm
7. <http://www.oecd.org/dataoecd/32/18/31557724.pdf>